

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

№8
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 224 sahifa,
1-avgust, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirli

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Zamonaviy maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori modeli: tizimli boshqaruv yondashuvi asosida shakllanishi.....	14
Abdullayeva Nafisa Shavkatovna, Maraimova Muxtabar Pulatovna	
O'smirlardagi nevroz holatining psixologik xususiyatlari.....	20
Abduraximov Doniyor Abdusaid o'g'li	
Ta'lim siyosati va o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi: xalqaro tajriba va o'zbekistonda amaliyot taqqoslamasi.....	25
Ahadova Mushtariybonu Akmal qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning hozirgi holati va o'ziga xosligi	30
Beknazarova Muxlisa O'tkir qizi	
Ta'lim sifatini oshirishda "Barkamol avlod" bolalar maktablarining zarurati va ahamiyati	33
Eshmuminova Oybarchin Botirovna	
Bolalarda nutq kamchiliklari: etiologiya, rivojlanish dinamikasi va erta aralashuv	39
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini kitobxonlikka o'rgatish usullari	44
Maydonova Saboxat Sadulloyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik vositasida badiiy adabiyot namunalariga qiziqishni shakllantirishning o'ziga xos jihatlari.....	48
Mingbayeva Barno Ubaydullayevna	
Pedagogical Characteristics in Enhancing Speaking Skills of Esp Learners in English Language Classes Through Digital Technologies	52
Pardayeva Zulaykho Yusubjonovna	
Nutq buzishlarida uchraydigan idrok jarayonining o'ziga xos xususiyatlari	55
Ruziyeva Guzal Shuxrat qizi	
"Biologik savodxonlik" tushunchasi zamonaviy ta'lim paradigmasi kontekstida	59
Umaraliyeva Mamura Tashxodjayevna	
O'qituvchi faoliyatida kasbiy madaniyatning o'rni	65
Umarova Feruzabonu Bobir qizi	
Gamifikatsiyalangan jismoniy tarbiya mashg'ulotlarining 11–12 yoshli o'quvchilarda emotsional barqarorlikka amaliy ta'siri.....	68
Tojiyev Baxriddin Baxtiyorovich	
O'quvchi yoshlarni milliy qadriyatlar va an'analarga hurmat ruhida tarbiyalashning nazariy asoslari	72
Isokov Ravshanbek Ulug'bek o'g'li	
Media va axborot savodxonligi 21-asr pedagoglarning asosiy kompetensiyasi sifatida.....	76
Boypolvonov Barot Djonqobulovich	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining leksik kompetensiyasini takomillashtirishning lingvistik va lingvometodik talqini.....	81
Ismoilova Zarnigor Raximjon qizi	
O'quvchi yoshlarni milliy qadriyatlar va an'analarga hurmat ruhida tarbiyalashning nazariy asoslari	86
Isokov Ravshanbek Ulug'bek o'g'li	
Pedagogik faoliyatda stress namoyon bo'lishiga ijtimoiy omillarning ta'siri	90
Jumanova Ug'loy Sodiqjonovna	
Oliy ta'lim muassasalarida nomutaxassislik yo'nalishlarida ingliz tilini o'qitishni takomillashtirish.....	96
Koshayeva Sansabila Kamiljanovna	
Ijtimoiy-ekologik madaniyatni rivojlantirishda xalqaro tajribalar va ta'lim jarayonining o'rni.....	100
Mamajonova Fotimaxon O'ktamovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ kompetentligini rivojlantirishning ahamiyati	105
Murodova Madina Karim qizi	
Elektrotexnika va elektronika fanini o'qitishning zamonaviy metodlari	108
Ortiqov Mironshoh Sodiqovich	

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini takomillashtirishda Blended learning texnologiyasini O'zbekiston oliy ta'lim tizimiga tatbiq etish.....	110
Pakirdinova Sharofat Abdumutaljonovna	
O'zbekistonda ta'lim sohasi bo'yicha strategik dasturlarni ishlab chiqish istiqbollari.....	115
Quronboyeva Mavluda Bahodirovna	
Xalqaro baholash dasturlari va neyropedagogika	120
Sidiqova Yulduz Sobirovna	
6-sinf o'quvchilarida matn bilan ishlash ko'nikmasini shakllantirish metodikasi	123
Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi	
Talabalarda pedagogik qobiliyatlarni shakllantirishda pedagogik texnologiyalarning ahamiyati	128
Yusupov Ulug'bek Kadirovich	
Adabiy ta'lim jarayonida o'quvchi ma'naviy kamolotini ta'minlashda motivatsiya uyg'otish texnologiyalarini takomillashtirish	132
F. Zaynabuddinov	
Развитие поликультурной компетентности студентов в образовательной среде вуза	135
Киреева Эльвина Фларитовна	
Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda pedagogik xususiyatlar	140
Sanayev Gayrat Shermuxamedovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalar muloqot madaniyatini tarbiyalashning pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish	144
Boybo'riyeva Saodat O'ralovna	
Kattalar ta'limi texnologiyasi: muammolar, yondashuvlar va rivojlanish yo'nalishlari	148
Davletova A.	
Yangi O'zbekistonda inklyuziv ta'limni rivojlantirishning huquqiy asoslari	152
G'aniyeva Gulrux Tavakkaljon qizi	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari asosida bo'lajak o'qituvchilarni ma'naviy-axloqiy sifatlarini rivojlantirish	156
Madmarova Gulchexra Qodirovna	
O'lkashunoslik materiallarining oliy ta'lim jarayonida tarbiyaviy salohiyatini ochib berish	160
Mamajonov Mo'minjon	
Muhandislik grafikasi darslarida o'quv faoliyatining shaxsga yo'naltirilgan innovatsion modeli	165
Mamasidikova Gulnora Muhammad qizi	
Sun'iy intellektga asoslangan ta'limiy resurslarning pedagogik imkoniyatlari.....	169
Muhiddinov Muhiddin Nuriddin o'g'li	
Ijod maktablari o'quvchilarining badiiy-ijodiy kompetensiyasini rivojlantirishda interfaol metodlarning ahamiyati.....	173
Nurmatova Shohistaxon Muhammadjonovna	
Voleybolchi qizlarni tayyorlashning differensial vositalaridan foydalanish zarurligini, ularning o'yin amplusini hisobga olgan holda aniqlash usullari	178
Odilova Feruzaxon Valijon qizi	
PIRLS baholash tizimini qo'llash vositasida mustaqil o'qishga o'rgatishda IMEN texnologiyalaridan foydalanish.....	184
Olimjonova O'g'ilxon Abdurasul qizi	
Yoshlar o'rtasida internet qaramligi va ijtimoiy izolyatsiya zamonaviy Maugli sindromining klinik ko'rinishlari	188
Polvanov Rasulbek Baxtiyarovich	
Boshlang'ich maktabda o'zbek tili darslarida differensial ta'limdan foydalanishning pedagogik shart-sharoitlari	192
Rasulova Nozigul Abdivahid qizi	
Ona tili va o'qish savodxonligi darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqini takomillashtirish	196
Sharfova Nilufar Ilhom qizi	
Xalqaro baholash dasturlari asosida ta'lim samaradorligini oshirishning pedagogik shart-sharoitlari (PIRLS misolida).....	200
Tuxtasinova Munira Ibragimovna	
Fransuz tili darslarida tabiatshunoslik atamalarini boshlang'ich sinflarda shakllantirish va o'rgatishning o'ziga xos xususiyatlari.....	204
Umarova Madinabonu Bahodir qizi	

O'smir psixologik salomatligini barqarorlashtirishda art-terapiyadan foydalanishning imkoniyatlari	208
Yusupxodjayeva Umida Baxodir qizi	
Nofillologlarni (filolog bo'lmaganlarni) kasbiy aloqa madaniyatiga o'rgatish maqsadida zamonaviy ingliz tilining lingvometodik tahlili.....	214
Zarina Itolmasova	
Forsayt va qaror qabul qilishni bog'lovchi kognitiv komponentlar.....	219
Hasanova Sumanbar Hamroqulovna	

MUHANDISLIK GRAFIKASI DARSLARIDA O'QUV FAOLIYATINING SHAXSGA YO'NALTIRILGAN INNOVATSION MODEL

Mamasidikova Gulnora Muhammad qizi

Qo'qon shahar 21-maktab tasviriy san'at fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada muhandislik grafikasi va dizayn nazariyasi asosida talabalarning kasbiy, ijodiy va intellektual rivojlanish imkoniyatlari nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Grafik fanlarni o'qitishda ta'limning tarbiyaviy, rivojlantiruvchi va kasbiy yo'naltirilgan maqsadlariga erishish muhimligi ta'kidlanadi. Muhandislik grafikasi fanini o'zlashtirish orqali talabalar fazoviy fikrlash, texnik tafakkur, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va nostandart yechimlar ishlab chiqish ko'nikmalarini shakllantiradi. Dars jarayonida individual, juftlikda va kichik guruhda ishlash orqali talabalarda mustaqillik, hamkorlik, o'z-o'zini tahlil qilish, mas'uliyat va kasbiy qiziqishlar rivojlanadi. Muallif grafik fanlar orqali talabalarni zamonaviy jamiyat o'zgarishlariga moslashtirish, ularning shaxsiy va kasbiy salohiyatini to'liq ochish imkoniyatlarini asoslaydi. Shu bilan birga, grafik fanlarni o'qitish jarayonida muammoli o'qitish texnologiyalari va vizual vositalar orqali motivatsiyani oshirish va bilimlarni chuqurlashtirish metodlari tavsiflanadi.

Kalit so'zlar: muhandislik grafikasi, dizayn nazariyasi, ijodiy fikrlash, fazoviy tafakkur, kasbiy tayyorgarlik, grafik ko'nikmalar, muammoli o'qitish.

Abstract: This article provides a theoretical analysis of the opportunities for the professional, creative and intellectual development of students, based on the principles of engineering graphics and design. It emphasises the importance of achieving educational, developmental, and professional goals in teaching graphic disciplines. Mastering the subject of 'Engineering Graphics' enables students to develop spatial and technical thinking, problem-solving skills, and the ability to devise non-standard solutions. Through individual, paired and small-group work in class, students learn to be independent, cooperate with others, analyse themselves, take responsibility and develop professional interests. The author substantiates how graphic subjects can adapt students to changes in modern society, enabling them to fully realise their personal and professional potential. Methods for increasing motivation and deepening knowledge through problem-based learning technologies and visual aids in the teaching of graphic subjects are also described.

Key words: engineering graphics, design theory, creative thinking, spatial thinking, professional training, graphic skills, problem-based learning.

Аннотация: В данной статье представлен теоретический анализ возможностей профессионального, творческого и интеллектуального развития студентов на основе теории инженерной графики и дизайна. Подчеркивается важность достижения образовательных, развивающих и профессионально ориентированных целей в преподавании графических дисциплин. Осваивая предмет "Инженерная графика", студенты развивают пространственное мышление, техническое мышление, навыки решения проблем и способность разрабатывать нестандартные решения. Благодаря индивидуальной, парной и небольшой групповой работе в классе студенты развивают самостоятельность, сотрудничество, самоанализ, ответственность и профессиональные интересы. Автор обосновывает возможности адаптации студентов к изменениям в современном обществе с помощью графических предметов, полностью раскрывая их личный и профессиональный потенциал. В то же время описываются методы повышения мотивации и углубления знаний с помощью технологий проблемно-ориентированного обучения и наглядных пособий в процессе преподавания графических предметов.

Ключевые слова: инженерная графика, теория дизайна, творческое мышление, пространственное мышление, профессиональная подготовка, графические навыки, проблемно-ориентированное обучение.

KIRISH

Hozirgi kunda ta'lim olishning muhim jihati nafaqat bilimli mutaxassisni tayyorlash, balki uning qobiliyatlarini rivojlantirish hamda zamonaviy jamiyat voqeliklariga va ularning mumkin bo'lgan o'zgarishlariga moslashtirish asosiy vazifa hisoblanadi. Talabalarning reproduktiv va ijodiy darajadagi ko'nikmalarini, grafik ma'lumotlarni o'zlashtirish bo'yicha o'z faoliyatini aks ettirish qobiliyatini rivojlantirishni hamda unga nisbatan adekvat muno-

sabatni shakllantirishni nazarda tutuvchi grafik fanlarni o'rganishda talabalar shaxsini rivojlantirish imkoniyatlari nazariy jihatdan ko'rib chiqilishi zarur.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Talabalarning grafik faoliyatga tayyorgarligi ularning ta'lim jarayonida egallagan bilimlari, reproduktiv va ijodiy faoliyat ko'nikmalari majmuasi bilan belgilanadi, bu esa ularning kelajakdagi muvaffaqiyatli kasbiy faoliyatini belgilaydi. Talaba bo'lajak muhandis sifatida yuqori darajadagi umumiy va texnik intellektga, yaxshi rivojlangan fazoviy fikrlashga, shuningdek, kasbiy faoliyat sohasida yuqori darajadagi nazariy bilimlarga ega bo'lishi kerakligiga e'tibor qaratiladi.

Muhandislik grafikasi fanini o'qitishda shaxsga yo'naltirilgan innovatsion modelni shakllantirish zamonaviy texnik ta'limda dolzarb masalalardan biridir. Bunday yondashuv o'quvchi shaxsining faolligini oshirish, mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish va amaliyotga yo'naltirilgan bilim berishni nazarda tutadi. Muhandislik grafikasi fanining o'ziga xos xususiyati – nazariy bilimlar va grafik ko'nikmalarning uyg'unligini talab etishi – ta'lim jarayonida ilg'or pedagogik texnologiyalarni qo'llashni zaruratga aylantiradi.

Qodirov O.X. bu borada muhandislik grafikasi darslarida zamonaviy interaktiv usullardan foydalanish o'quvchilarda kreativ fikrlashni rivojlantirishda muhim rol o'ynashini ta'kidlaydi [Qodirov O.X.]. Shuningdek, u darslarda vizual texnologiyalar, elektron grafik vositalar va muammo asosida o'qitish metodlarini tatbiq etishni taklif qiladi.

Yo'ldoshev T.X. tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda shaxsga yo'naltirilgan ta'limda talabaning mustaqil ishlashiga imkon beradigan muhit yaratish zarurligi urg'ulanadi. Uning fikricha, muhandislik grafikasi darslarida raqamli taqdimotlar, test tizimlari va loyihaviy topshiriqlar ta'lim samaradorligini oshiradi.

Shuningdek, Abduazizov Sh.T. ushbu yo'nalishda masofaviy ta'lim texnologiyalarining integratsiyasi orqali o'quvchilarning individual qobiliyatlariga mos o'qitish imkoniyatlari kengayishini ta'kidlaydi [Abduazizov Sh.T.]. U o'z ishlari grafik topshiriqlarni onlayn platformalar orqali baholash tajribalariga e'tibor qaratadi.

Tursunov A.X. esa muhandislik grafikasi fanining modulli o'qitish tizimiga o'tkazilishi orqali o'quv faoliyatining individual yo'nalishini ta'minlash mumkinligini isbotlaydi. Bu esa har bir talabaga o'z qobiliyati va tayyorgarlik darajasidan kelib chiqib ta'lim olish imkonini beradi

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Grafik fanlarni o'qitish tizimida talabalar shaxsini rivojlantirish talabalarning yosh xususiyatlariga bog'liq. O'tkazilgan tadqiqot ta'lim va tarbiyada ularning maqsadlarini aniqlash muhimligini tasdiqladi. O'qitish didaktikaning kategoriyasi bo'lganligi sababli, oliy ta'lim maqsadlarini aniqlash uchun ularning qabul qilingan tavsiidan foydalanish muhim, ya'ni : ta'limiy, tarbiyaviy va rivojlantiruvchi.

Ta'lim maqsadlari bilimlarni o'zlashtirish darajalariga qarab belgilanadi. Tarbiya maqsadi ijtimoiy-pedagogik yoki dunyoqarash maqsadi sifatida belgilangan. Nazariy tadqiqotlar bo'lajak muhandislarni kasbiy tayyorlashning gumanistik qadriyatlarining falsafiy asoslarini aniqlash imkonini beradi. Shuning uchun dunyoqarash maqsadi axloqiy kategoriyalar bilan ifodalanadi, ulardan yetakchilari insonparvarlik, erkinlik, mas'uliyat, burch va boshqalardir.

Rivojlantiruvchi maqsad yoki kasbiy-pedagogik maqsad yuqorida aytib o'tilganlarni amalga oshirish bilan immanent ravishda hosil bo'ladigan maqsad sifatida qaraladi. Ushbu komponent talabaning rivojlanishini, uning intellektual salohiyatini (xotira, tafakkur, ijodiy fikrlash) ta'lim komponentlari bo'yicha; ma'naviy boyligini, kelajakdagi kasbiy faoliyatining asosi sifatida dunyoqarash komponenti va kasbiy qobiliyatlari bo'yicha ma'naviy-qadriyatli pozitsiyasining shakllanishini belgilaydi.

Muhandislik grafikasini o'quv fani sifatida o'qitishda reproduktiv va ijodiy ko'nikmalarni rivojlantirishning maqsadli jarayoni o'zlashtirishning barcha uchta darajasida ko'nikmalarni shakllantirish bo'yicha faoliyat modeli sifatida taqdim etiladi va tizimning rivojlanish rejimini belgilaydi. O'quv jarayonini tashkil etishga bunday yondashuv talabalarda ijodiy muhandislik faoliyatining boshqa sohalariga o'tkazilishi mumkin bo'lgan kognitiv faoliyatning ongli algoritmini shakllantirishga imkon beradi. Ko'pgina texnik mutaxassisliklar uchun muhandislik grafikasi eng muhim umumta'lim fanlaridan biri hisoblanadi. Bu sanoatga YESKD (konstruktorlik hujjatlarining yagona tizimi) va SAPR (avtomatlashtirilgan loyihalash tizimi) joriy etilganligi bilan izohlanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Bitiruvchilar grafikaning universal usullari yordamida sanoat faoliyatiga xos bo'lgan tez o'zgaruvchan texnologik jarayonlarga yechimlar topa oladilar. Muhandislik grafikasi darslarida talabalar turli murakkablik darajasidagi individuallashtirilgan grafik topshiriqlarni bajaradilar. Bunday faoliyat talabalarda o'z imkoniyat-

larini qo'yilgan vazifaning haqiqiy murakkabligi bilan to'g'ri taqqoslash ko'nikmasini shakllantiradi, kelajakdagi kasbiy faoliyatda zarur bo'lgan tashabbuskorlik va mustaqillikni rivojlantiradi, o'z-o'zini nazorat qilish va tahlil qilish qobiliyatini tarbiyalaydi.

Nostandart grafik masalalarni yechish jarayonida kasbiy qiziqish va texnik fikrlash, diqqat-e'tibor va qat'iyatlilik, qiyinchiliklarni yengib o'tish qobiliyati shakllanadi.

Muhandislik grafikasi darslarida talabalarning turli xil faoliyat turlaridan foydalaniladi: yakka tartibda, juftlikda va kichik guruhlarda ishlash.

Individual – turli darajadagi murakkablikdagi individuallashtirilgan grafik topshiriqlar.

Bunday faoliyat talabalarda to'g'ri munosabatda bo'lish ko'nikmasini shakllantiradi. O'z imkoniyatlarini qo'yilgan vazifaning real murakkabligi bilan ta'minlaydi, shuningdek, kelgusida zarur bo'lgan tashabbuskorlikni, mustaqillikni rivojlantirish kasbiy faoliyat, o'z-o'zini nazorat qilish va o'z-o'zini tahlil qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Kichik guruhlarda mashinasozlik chizmachiligining quyidagi mavzulari bo'yicha ish olib boriladi: "Rezbali birikmalar", "Ko'rinishlar, qirgimlar, kesimlar", "Yig'ma chizmalar". Bunday faoliyat turi talabalarga mavzularni chuqur o'rganish va jamoada ishlash uchun qimmatli ko'nikma hamda malakalar hosil qilish imkonini beradi: o'z nuqtai nazarini shakllantirish, asosli dalillar keltirish va uni to'g'ri himoya qilish; kasbiy faoliyat jarayonida, jumladan axborot almashishda, muloqot o'rnatish; hamkorlikning yagona strategiyasini ishlab chiqish, boshqalarni tinglash va baholash, qabul qilingan qarorga bo'ysunish; o'z faoliyati natijalari uchun mas'uliyatni his etish. uni to'g'ri himoya qilish; kasbiy faoliyat jarayonida muloqotni amalga oshirish faoliyat, shu jumladan axborot almashish; o'zaro hamkorlikning yagona strategiyasini ishlab chiqish, tinglash va opponentlarni baholash, qabul qilingan qarorga bo'ysunish; o'z faoliyati natijalari uchun javobgar bo'lishi shart. Kichik guruhlarda o'qitish talabalarda mustaqil fikrlashni shakllantiradi, intellektual va ijodiy qobiliyatlarni rivojlantiradi.

Muhandislik grafikasi darslarida turli darajadagi ko'rgazmali materiallarni qo'llash zarur, ular statik yoki dinamik bo'lishi mumkin, bu esa talabalarning individual idrok xususiyatlarini hisobga olish, katta hajmdagi visual axborotni tezroq o'zlashtirish va uni grafikaga aylantirish qobiliyatini shakllantirish imkonini beradi. Ishning bu shakli talabalarda turli geometrik shakllar tasavvurini to'plashga yordam beradi, fazoviy tasavvurlar qobiliyatini rivojlantiradi va kasbga bo'lgan barqaror qiziqishni qo'llab-quvvatlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'qitishning tashkiliy shakllarining xilma-xilligi talabalarda o'qishga bo'lgan motivatsiya va kelajakdagi kasbiy faoliyatga qiziqishni shakllantiradi.

Muhandislik grafikasi bo'yicha muammoli o'qitishning barcha umumma'lum nazariy asoslarini va ularni tashkil etish usullarini qo'llash mumkin:

- o'quvchilarni hodisalar va faktlarni nazariy jihatdan tushuntirishga, ular o'rtasidagi tashqi nomuvofiqlikni izohlashga undash;
- o'quvchilar tomonidan auditoriya va auditoriyadan tashqari amaliy topshiriqlarni bajarish jarayonida yuzaga keladigan o'quv va hayotiy vaziyatlardan foydalanish;
- hodisalarni tushuntirish yoki amaliy yechim yo'llarini izlash uchun muammoli o'quv vazifalarini qo'yish;
- o'quvchilarni voqelik faktlari va hodisalarini tahlil qilishga undash, bu esa hayotiy tasavvurlar va ushbu faktlar haqidagi ilmiy tushunchalar o'rtasida ziddiyatlarni keltirib chiqaradi;
- farazlar (gipotezalar) ilgari surish, xulosalar chiqarish va ularni tajribada tekshirish;
- o'quvchilarni faktlar, hodisalar va qoidalarni taqqoslash, qiyoslash va qarama-qarshi qo'yishga undash, natijada muammoli vaziyat yuzaga keladi;
- o'quvchilarni yangi faktlarni dastlabki umimlashtirishga undash;
- o'quvchilarni go'yoki tushuntirib bo'lmaydigan xususiyatga ega bo'lgan va fan tarixida ilmiy muammolarning qo'yilishiga olib kelgan faktlar bilan tanishtirish;

fanlararo aloqalarni tashkil etish; variatsiyalangan vazifalar, savolni qayta shakllantirishni amalda qo'llaydi.

Shunday qilib, yangi o'quv materialini o'rganishda o'qituvchining tushuntirishi o'rniga, bilimlarni faollashtirish bosqichida maxsus tayyorlangan topshiriqlar asosida guruhlarda ishlash mumkin. Bu bosqichning maqsadi hamkorlikdagi amaliy faoliyat orqali o'quvchilarning avvalgi bilimlarini kelgusidagi yangi bilimlar bilan bog'lashdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Гузненков В.Н., Журбенко П.А., Винцулина Е.В. Методика преподавания инженерной графики В МГТУ ИМ.
2. Н.Э. Баумана // Международный журнал экспериментального образования. 2019. № 2. С. 5-9;
3. Подаев М.В. Динамическая визуализация геометрических понятий как средство развития пространственных представлений подростков// Вестник ТГПУ. 2009. Выпуск 9(17). С. 91– 93
4. Степанова М.А. Представления о параметрах умственных действий в психологическом учении П.Я. Гальперина (по материалам архива)// Вестник Моск. ун-та. Сер.14. Психология. 1998. № 3. С. 95–1038.
5. L.V. Antonova Developing education in the system of modern education // Bulletin of the Buryat State University. 2009. No. 15. S. 3
6. Shevchenko O.N., Vanishina E.A. Organizational and pedagogical conditions for the formation of geometric-graphic culture of bachelors of technical fields//Concept. Scientific and methodical electronic journal. 2018. № 6. pp.358.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.